

The Project is funded
by the European Union

LIETUVOS
VARTOTOJŲ
INSTITUTAS

DEKLARISANJE PREHRAMBENIH PROIZVODA

Ilja Bereznickas

www.cezap.org; 020/244-170

Sadržaj:

-Označavanje hrane.....	3
-Obavezne informacije.....	4
-Naziv hrane.....	6
-Spisak sastojaka hrane.....	6
-Nutritivno obilježavanje.....	9
-Nutritivnevrijednosti.....	10
-Zdravstvene izjave.....	10
-Savjeti.....	11

Publikacija je dio projekta “*Jačanje kapaciteta potrošačkih organizacija u oblasti bezbjednosti i kvaliteta hrane u Crnoj Gori*”.

Sadržaj ove brošure predstavlja isključivo odgovornost Litvanskog potrošačkog instituta i Centra za zaštitu potrošača, što ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.

Izdavač:

Centar za zaštitu potrošača
Njegoševa 23, Podgorica
www.cezap.org

Tiraž: 3000 kopija
Besplatna publikacija

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње
ISBN 978-9940- 710-03- 3
COBISS.CG-ID 32364560

OZNAČAVANJE HRANE

Prilikom kupovine, često se dešava da ne pročitate deklaraciju proizvoda, koji ste odabrali, pa se kasnije ispostavi da proizvod nije onakav kakav ste tražili. Često su podaci na tim deklaracijama napisani toliko malim slovima, da Vam ni naočare ne mogu pomoći da biste ih pročitali.

Deklaraciju treba da ima svaki prehrambeni proizvod, koji se nalazi u prometu, a deklaracija treba da se nalazi na pakovanju prehrambenog proizvoda.

Ilja Bereznicas

OBAVEZNE INFORMACIJE

Subjektat u poslovanju hranom, dužan je da navede na etiketi ili ambalaži upakovane hrane, sljedeće obavezne informacije:

- naziv hrane;
- spisak sastojaka;
- sve sastojke ili pomoćne supstance, koje su korišćene u procesu proizvodnje ili pripremi hrane , a mogu da izazovu alergije ili netolerancije ili su dobijene od supstanci ili proizvoda, koji mogu da izazovu alergije ili netolerancije i prisutni su u gotovom proizvodu i u promijenjenom obliku.
- količinu sastojaka ili kategorije sastojaka;
- neto količine hrane;
- datum minimalnog trajanja, odnosno upotrebe;
- posebne uslove čuvanja i/ili upotrebe;
- naziv i sjedište, odnosno ime i adresu subjekta u poslovanju hranom, pod čijim se imenom ili nazivom hrana stavlja na tržište i koji je odgovoran za informacije o hrani, njihovu tačnost i nepromjenljivost;

- zemlja ili mjesto porijekla za poljoprivredne i prehrambene proizvode, garantovanih tradicionalnih specijaliteta i sa oznakom geografskog porijekla, u skladu sa posebnim propisom;
- uputstvo za upotrebu ili pripremu hrane za hranu, koju nije moguća pravilno upotrijebiti bez uputstva;
- za pića koja sadrže više od 1,2 % vol. alkohola, stvarnu jačinu alkohola po volumenu;
- nutritivnim vrijednostima.

Obavezne informacije o hrani, moraju biti na vidnom mjestu , tako da budu lako uočljive, jasno čitljive i prema potrebi, neizbrisive i ne smiju biti skrivene, prekrivene ili prekinute drugim pisanim ili slikovnim prikazima ili drugim materijalom.

NAZIV HRANE

Subjekt u poslovanju hranom, može da stavlja na tržište samo hranu sa propisanim nazivom.

Propisani naziv je naziv utvrđen posebnim propisima, koji se primjenjuju na tu hranu, a ukoliko naziv hrane nije propisan, primjenjuje se naziv hrane propisan u drugoj državi.

Ukoliko naziv hrane nije propisan, naziv pod kojim se hrana stavlja na tržište može biti:

- 1) uobičajeni naziv ili
- 2) opisni naziv hrane, tako da potrošač može da je razlikuje od druge slične hrane.

Naziv hrane ne smije se zamijeniti nazivom hrane, koji je zaštićen pravima intelektualne svojine, nazivom robne marke ili izmišljenim nazivom.

SPISAK SASTOJAKA HRANE

Subjekt u poslovanju hranom, dužan je da prije navođenja sastojaka navede na etiketi ili ambalaži riječ: "sastojci".

Spisak sastojaka hrane uključuje sve sastojke hrane koji se navode prema opadajućem redosljedu u odnosu na težinu izmjerenu u vrijeme njihove upotrebe u proizvodnji hrane.

Izuzeci za sastojke hrane

Spisak sastojaka hrane ne navodi se za:

- svježe voće i povrće, uključujući i krompir koji nije oljušten, rezan ili obrađen na sličan način;
- gaziranu vodu u čijem se opisu navodi da je gazirana;
- fermentisano sirće, koje je proizvedeno isključivo od jedne sirovine, pod uslovom da nije dodat nijedan drugi sastojak;
- sir, maslac, fermentisano mlijeko i pavlaku , kojima nijesu dodati drugi sastojci, osim mliječnih sastojaka, prehrambenih enzima i mikrobnih kultura neophodnih za njihovu proizvodnju ili u slučaju sira, osim soli, koja je potrebna za proizvodnju svježeg i topljenog sira;
- hranu ,koja se sastoji od samo jednog sastojka, kod koje je naziv hrane jednak nazivu sastojka hrane ili

naziv hrane omogućava jasno prepoznavanje prirode sastojka.

Na spisku sastojaka hrane ne navode se:

- sastavni dijelovi sastojaka, koji su privremeno izdvojeni tokom procesa proizvodnje, a nakon toga ponovo vraćeni u količini, koja nije veća od izdvojenog dijela;
- prehrambeni aditivi i prehrambeni enzimi, koji su u određenoj hrani prisutni samo zato što se nalaze u jednom ili više sastojaka te hrane, u skladu sa posebnim propisom o aditivima, pod uslovom da nemaju nikakvu tehnološku funkciju u gotovom proizvodu ili koji se koriste kao pomoćne supstance u postupku proizvodnje;
- nosači i supstance, koji nijesu prehrambeni aditivi koriste se na isti način i u iste svrhe kao nosači, samo u potrebnim količinama;
- supstance, koje nijesu prehrambeni aditivi, ali se koriste na isti način i u iste svrhe kao pomoćne supstance u postupku proizvodnje i prisutne su u gotovom proizvodu, čak i u izmijenjenom obliku;

NUTRITIVNO OBILJEŽAVANJE

Nutritivno označavanje (nutrition labelling) predstavlja bilo koju informaciju na pakovanju namirnice, koja se odnosi na energetska vrijednost ili na sljedeće nutritivne: proteine, ugljene hidrate, masti, dijetna vlakna, natrijum, vitamine i minerale.

Nutritivno označavanje u Evropskoj uniji je harmonizovano. Neobavezno je, ali postaje obavezno ukoliko se neka nutritivna tvrdnja (izjava) pojavljuje na pakovanju namirnice ili se koristi za reklamiranje određene namirnice.

Sve informacije moraju biti jasno vidljive na pakovanju namirnice i napisane na jeziku, koji potrošač razumije.

Nutritivne informacije	100g proizvoda	1 kapsula (0,5g)
Proteini	0,20 g	0,01
Ugljeni hidrati	4,80 g	0,02 g
Masti	91,30 g	0,46 g
Energetska vrijednost	1734,0 kJ/413 kcal	8.67 kJ/2.07 kcal

NUTRITIVNE VRIJEDNOSTI

Ukoliko na pakovanju namirnice , postoje nutritivne činjenice, to je dobro za zdravlje i informisanost potrošača. Nutritivne činjenice pokazuju koliko na 100 grama namirnice ili po jednom obroku namirnice ima energije (izražava se brojem kalorija) i hranjive materije (bjelančevina, masti i ugljenih hidrata), koje se izražavaju u gramima ili procentualnim udjelom u energetske vrijednosti namirnice. Postojanje nutritivnih činjenica na pakovanju namirnica nije obavezno , ali je poželjno.

ZDRAVSTVENE IZJAVE

Zdravstvene izjave su poseban izazov za potrošače, ali i za regulatorna tijela u zemlji. Postojanje zdravstvene izjave nije obavezno. Zdravstvena izjava može da sugeriše potrošaču da namirnica može da unaprijedi zdravlje (npr. mlijeko u ishrani djece i adolescenata) ili da smanji zdravstveni rizik (npr. namirnice sa smanjenim sadržajem zasićenih masti).

Na primjer, “Gvožđe doprinosi normalnom kognitivnom razvoju deteta.” je **DOZVOLJENA** zdravstvena izjava. Međutim, “Gvožđe doprinosi intelektualnom razvoju deteta.” **NIJE DOZVOLJENA** zdravstvena izjava!

SAVJETI

Prilikom čitanja deklaracije, posebno obratite pažnju na:

- sastojke i rok trajanja proizvoda – ako proizvod ima više od 5 sastojaka bolje ga je izbjegavati, kao i proizvode koji imaju rok trajanja duži od 5 godina (u takvim proizvodima ima dosta vještačkih sastojaka, koji nijesu zdravi)
- razumijevanje termina, koji se navode na deklaraciji – ako nam nije poznato ime nekog sastojka, možda je bolje izbjegavati proizvod koji ga sadrži, jer proizvođači često upotrebljavaju alternativne nazive sastojaka, koje ljudi ne žele da jedu.
- da li je dodat šećer ili neka zamjena za šećer – ako se šećer nalazi među prvih četiri sastojka navedena u deklaraciji, ima ga u velikim količinama; više od 10 g šećera na 100 g mase je previše.

O projektu:

Ime projekta: Jačanje kapaciteta potrošačkih NVO u Crnoj Gori, u oblasti bezbjednosti i kvaliteta hrane.

Cilj: Doprinijeti razvoju visokog nivoa zaštite potrošača, u oblasti bezbjednosti i kvaliteta hrane u Crnoj Gori, jačanjem potrošačkih organizacija da aktivno učestvuju u donošenju odluka, stimulisanjem i stvaranjem pravnog i finansijskog okruženja za njih.

Trajanje: februar 2016. godine - februar 2018. godine.

Centar za zaštitu potrošača:

Adresa; Njegoševa 23

Tel; 020/244-170

www.cezap.org

e-mail: cezapcg@gmail.com

Litvanski potrošački institut:

www.vartotojai.lt/en

e-mail: info@vartotojai.lt

Svoja prava možete zaštititi ako se obratite na sljedeće adrese:

Uprava za inspekcijske poslove

Ul. Oktobarske revolucije br. 130, 81000 Podgorica

020/234-421

Odsjek za zdravstveno-sanitarnu inspekciju

Put Radomira Ivanovića br. 2

020/608-015

Tržišna inspekcija

Novaka Miloševa br. 10

020-230-529

The Project is funded
by the European Union

LIETUVOS
VARTOTOJŲ
INSTITUTAS

